

Frivillig arbetskraft – vad gäller och hur kan man tänka?

Att anlita volontärer eller ideella för att bemanna ett enklare boende är vanligt. Det behöver inte vara komplicerat men det är viktigt att veta vad som gäller för att det ska fungera för både de ideella och de som äger byggnaden. Man måste följa både svenska arbetsrättsliga lagar och eventuella regler som gäller för volontärarbete. Här är några viktiga punkter att tänka på för att få det att funka smidigt:

Volontär eller anställd?

Det är viktigt att tydligt definiera om personen är volontär eller anställd. Om arbetsuppgifterna liknar en vanlig anställning (exempelvis schemalagda arbetstider, fasta arbetsuppgifter och ersättning i någon form), kan relationen klassas som anställning enligt svensk lag. Det innebär att arbetsgivaren måste följa:

- **Arbetsmiljölagen**
- **Lagen om anställningsskydd (LAS)**
- **Socialförsäkringslagen**

Volontärarbete

Volontärarbete är frivilligt och utan ekonomisk ersättning (utöver exempelvis enklare kost och logi). För att klargöra att det rör sig om volontärarbete kan ni:

- Upprätta ett avtal som beskriver att det är ideellt arbete utan löneersättning.
- Säkerställa att volontären inte arbetar under samma förhållanden som en anställd.

Kost och logi

Om volontärer får kost och logi som kompensation måste detta hanteras noggrant. Förmåner som ges i utbyte mot arbete kan tolkas som lön och därmed utlösa krav på skatt och sociala avgifter. Se avsnitt längre ner om skattepliktiga förmåner och hur man kan undvika det.

Arbetsmiljöansvar

Även om det inte alltid är så att volontärer omfattas av **arbetsmiljölagen**, är det bra att arbetsgivaren tar sitt ansvar så att även volontärer precis som anställda ska ha:

- En trygg och säker arbetsmiljö.
- Tillgång till nödvändig utbildning för arbetsuppgifterna.
- Att förebygga olyckor och risker.

Försäkring

Det är viktigt att volontärer omfattas av en lämplig försäkring. Vanligtvis behövs:

- En **olycksfallsförsäkring** som täcker volontärens arbete.
- Eventuellt en särskild ansvars- eller egendomsförsäkring beroende på verksamhetens behov.

Tidsgränser och arbetsuppgifter

För volontärarbete bör:

- Arbetstiderna vara flexibla och inte schemalagda på samma sätt som för anställda.
- Uppgifterna vara mindre strikt reglerade och mer varierande än i en anställning.

Skatteverkets regler

Om volontärer får någon form av ersättning (t.ex. matkuponger eller liknande) bör ni kontrollera Skatteverkets regler för att undvika att det betraktas som beskattningsbar inkomst. Se separat avsnitt, nedan.

Personer från andra länder

Om volontären kommer från ett annat land kan ytterligare regler gälla:

- EU-medborgare har rätt att volontär arbeta i Sverige.
- För personer från länder utanför EU/EES kan det krävas särskilda visum eller uppehållstillstånd.

Avtal och dokumentation

Även om volontärer inte är anställda kan det vara bra att:

- Skriva ett enkelt avtal där det tydligt framgår att arbetet är frivilligt.
- Dokumentera vilka arbetsuppgifter och förmåner som ingår.

Om du är osäker på vilka regler som gäller i just ditt fall kan det vara bra att konsultera en jurist eller kontakta en organisation som arbetar med volontärsamordning för rådgivning.

Volontärsbyrån kan vara till hjälp

Volontärbyrån hjälper människor och ideella organisationer att hitta varandra.

Volontärbyrån har funnits sedan 2002 och grundades av Amelie Silfverstolpe.

Vi utbildar samt ger råd och stöd till ideella organisationer.

Vi hjälper volontärer att hitta ideella uppdrag på www.volontarbyran.org – året runt – dygnet runt.

Vi samarbetar med ideella organisationer, kommuner och företag med fokus på ideellt engagemang.

Volontärbyrån är en ideell verksamhet inom intresseorganisationen Forum – idéburna organisationer med social inriktning. Forum arbetar bland annat för att civilsamhället ska ses som en central del av samhällsutvecklingen såväl för demokratin som för välfärden.

Sveriges Turistförening har stor erfarenhet

STF har ett långt engagemang att arbeta med volontärer som bemannar boenden.

Många bor på boendet t ex en fjällstuga, har strikt ansvar och skattepliktiga förmåner.

STF har tagit fram en handbok som är mycket informativ, med bra lathundar, checklistor och tips.

Reglerna för skattepliktiga förmåner för volontärer är noggrant reglerade i svensk skattelagstiftning. Även om volontärarbete är ideellt, kan vissa förmåner räknas som skattepliktig inkomst. Här är de centrala reglerna och vad som gäller:

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan har många volontärer engagerade. Det finns dock ingen systematiserad handbok att tillgå. Pilgrimscentrum i Vadstena som både driver boende, café och mottagning av pilgrimer har en bra manual för volontärer.

Här och hos andra trossamfund som har än mer omfattande volontärsarbete finns mycket mer att lära i fortsatt projekt.

Hur engagera fler?

Det finns många böcker och utbildningar i hur man engagerar frivilliga. Många tror att frivilligt engagemang minskar, men det är tvärt om. Föreningslivet krymper, men frivilligarbetet ökar. Fler människor vill engagera sig frivilligt om de upplever att de bidrar till positiv förändring, får ett tydligt begränsat uppdrag som de klarar av och kan påverka och känner sig sedda.

Ett tips är: Aron Schougs bok "Motivera ideella".

Förmåner - håll koll på gränserna

Om volontärer inte får någon ersättning eller förmåner i form av mat, boende, reseersättningar blir det betydligt enklare. Att anlita volontärer som bor på orten (och inte behöver boende) förenklar betydligt. Men det är också möjligt att ge vissa förmåner utan att behöva administrera och rapportera till Skatteverket. Att vid enstaka tillfällen bjuda på fika, enklare lunch eller ge enklare gåvor av ringa värde i samband med arbete är inte skattepliktigt.

1. Vad är en skattepliktig förmån?

En förmån är något som en person får i samband med arbete eller prestation och som inte är kontant lön. För volontärer gäller:

- Om en förmån ges som ersättning för arbete (även om arbetet är ideellt), kan den bli skattepliktig.
- Typiska förmåner som kan vara skattepliktiga: fri bostad, fri mat, transport eller andra ersättningar i form av varor eller tjänster.

2. Undantag för obetydliga förmåner

Vissa mindre förmåner är skattefria, till exempel:

- **Symboliska gåvor:** Små gåvor av obetydligt värde, såsom profilkläder eller enklare presenter.
- **Enklare förmåner:** Tillgång till exempelvis kaffe, te eller frukt på arbetsplatsen.

För att förmåner ska vara skattefria måste de vara avsedda för att underlätta volontärens arbete och vara av ringa värde.

3. Kost och logi

Volontärer som får kost och logi som ersättning kan bli skattskyldiga:

- **Fri mat:** Värdet av fri mat (frukost, lunch, middag) är skattepliktigt enligt schablonvärden som fastställs av Skatteverket varje år. 2025 är dessa värden:
 - Frukost: 60 kr/dag
 - Lunch/middag: 100 kr/måltid

Enstaka måltider i samband med arbete till ett värde under dessa belopp är alltså inte skattepliktiga.

- **Fri bostad:** Om volontären får fri bostad, beskattas detta också enligt schablonvärden som beror på bostadens standard och läge.

4. Resor och transporter

- **Resor till och från arbetsplatsen:** Om volontären får ersättning för resor, till exempel genom gratis biljetter, traktamenten eller kilometerersättning, kan detta vara skattepliktigt.
- **Arbetsrelaterade resor:** Om resorna är nödvändiga för volontärens uppdrag och bekostas direkt av organisationen, kan de i vissa fall vara skattefria.

5. Skatteverkets riktlinjer för volontärarbete

Skatteverket gör en bedömning av om förmåner är skattepliktiga baserat på relationen mellan volontären och organisationen:

- Om volontären utför arbete på ett sätt som liknar en vanlig anställning, är det mer sannolikt att förmåner beskattas.
- Om arbetet är genuint frivilligt och ersättningen är marginell eller i form av symboliska värden, är det mindre sannolikt att förmånerna beskattas.

6. Rapportering av förmåner

- Förmåner som är skattepliktiga ska redovisas till Skatteverket som inkomst av tjänst.
- Organisationen som erbjuder förmånerna är ansvarig för att rapportera dem och betala arbetsgivaravgifter om det är tillämpligt.

7. Vad gäller om volontären är från utlandet?

För volontärer från andra länder gäller särskilda regler:

- Om volontären vistas i Sverige under en kortare tid (mindre än sex månader), kan en förenklad beskattning tillämpas, till exempel enligt SINK-skatt (särskild inkomstskatt för utomlands bosatta).
- För längre vistelser tillämpas svenska regler för inkomstbeskattning fullt ut.

Praktiska tips för organisationer

- **Skriv tydliga avtal:** Specificera vad volontären får och klargör att ersättningen inte är att jämföra med lön.
- **Håll förmånerna på en symbolisk nivå:** För att undvika skatt bör förmåner vara begränsade till det som behövs för att möjliggöra volontärens arbete.
- **Rådgör med Skatteverket:** Vid osäkerhet om huruvida en förmån är skattepliktig, kontakta Skatteverket för vägledning.

Genom att följa dessa riktlinjer kan ni undvika att volontärens förmåner blir beskattade i onödan.